

22-09-2017 09:12 CEST

Da elektrisiteten kom til Norge

«Moderne Mirakler» var overskriften Dagbladet brukte for å beskrive en elektrisk utstilling i Kristiania i 1908. Det var på denne tiden elektrifiseringen av Norge virkelig begynte å skyte fart, og befolkningen så på dette som et under fra oven.

I sin spede begynnelse ble elektrisiteten hovedsakelig brukt til belysning, og det første elektriske lysanlegget i Norge ble installert ved sagbruket Lisleby Brug ved Fredrikstad i 1877. Kristiania fulgte hakk i hæl, og i 1878-79 ble lysanlegg installert ved Bentse Brug Papirfabrik og Christiania Seildugsfabrik. Disse anleggene hadde en egen dynamo som produserte den elektriske energien.

Vannkraft og industrikraftverk

Vannkraft ble også tatt i bruk tidlig i Norge, og ifølge mange kilder ble Norges, og trolig verdens første vannkraftverk tatt i bruk i 1882 ved Senjens Nikkelverk på Senja. Dette kraftverket var ikke større enn at det ga nok strøm til å drive åtte lysbuelamper.

Andre kilder tyder på at Notodden var først ute. Ved gamle Tinfos 1 skal det første kraftverket ha stått ferdig i 1877 til belysning i fabrikken.

Det første industrikraftverket som ikke bare leverte til industri, men også vanlige kunder, var Laugstol Brug i Skien. Dette kom i bruk i 1885.

Første gatebelysningen i Nord-Europa

Norges første kommunale kraftverk var i drift i Hammerfest fra 1891. Hammerfest var også den første byen i hele Nord-Europa som hadde elektrisk gatebelysning. Her ble gnisten tent i 1891, og strømmen ble hentet fra et 40 meters vannfall utenfor byen.

I hovedstaden fikk man elektrisk gatebelysning i desember 1892. Kraften kom fra det nyetablerte Christiania Elektricitetsværk, og ble produsert av en dampmaskin som var fyrt med kull.

På denne tiden var 32 abonnenter tilknyttet elektrisitetsverket i Kristiania. Steen & Strøm var en av Christiania Elektricitetsværks store kunder og abonnerte på strøm til 69 glødelamper og 32 buelamper.

En million i strømregning

I starten anså mange elektrisitet som en luksus. Men det skulle ikke gå lang tid før norske kommuner engasjerte seg i elektrisitetsforsyning av hensyn til industrien. Det tok heller ikke lang tid før elektrisiteten fant veien inn i bygårder og norske hjem.

Politiet noterte blant annet at lyssky individer trakk seg unna elektrisk belysning. Derfor ble gårdeiere oppfordret til å skaffe elektrisk belysning i trappeoppganger og portrom.

For de som kjøpte strøm på denne tiden, var det en svært kostbar affære. I 1892 lå prisen på 75 øre per kWh. Det tilsvarer en pris på 52,20 kroner i dagens kroneverdi. Med tanke på at en husholdning i dag gjennomsnittlig

ligger på litt over 20 000 kWh per år, ville vi ha betalt over en million kroner i strøm årlig med 1892-priser.

Heldigvis har strømproduksjonen blitt mer effektiv og mindre kostbar, og strømnettene har blitt bedre – som har gjort at vi har kunnet omfavne elektrisiteten. I mellomkrigstiden kom det store gjennombruddet for elektrisiteten i hjemmet – vi begynte å bruke elektriske kokeplater, strykejern, varmtvannsberedere, ovner og radioer. Blant annet.

Og vi har aldri sett oss tilbake.

Kilder: Atle Næss: «Fossekraft og lange linjer», Finn E. Johannessen: «I støtet», Norges Bank, Norgeshistorie.no, Statistisk Sentralbyrå, Store Norske Leksikon, Teknisk Ukeblad, Wikipedia.